

ศึกษาภาวะผู้นำตามหลักสัปปริสธรรมของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอ
นากลาง จังหวัดหนองบัวลำภู*

SAPPURISADHAMMA-BASED LEADERSHIP OF ECCLESIASTICAL
AUTHORITATIVE IN NA KLANG DISTRICT, NONG BUALAMPHU
PROVINCE

พระมหาประยูร เขมจาโร

Phramaha Prayoon Kemmajaro

ปดิษฐ์ คำดี

Padit Khamdee

พระนิทัศน์ ธีรปญโญ

Phra Nithus Thirapanyo

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Mahamakut Buddhist University, Thailand

Email: mahaprayoon.2266@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาภาวะผู้นำตามหลักสัปปริสธรรมของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนากลาง จังหวัดหนองบัวลำภู 2) เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำตามหลักสัปปริสธรรมของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนากลาง จังหวัดหนองบัวลำภู 3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับภาวะผู้นำตามหลักสัปปริสธรรมของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนากลาง จังหวัดหนองบัวลำภู ดำเนินการวิจัยแบบผสม เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอนากลาง จังหวัดหนองบัวลำภู จำนวน 150 รูป และการสัมภาษณ์เชิงลึก กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 5 รูป

ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำตามหลักสัปปริสธรรมของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนากลาง จังหวัดหนองบัวลำภูโดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก 2) ผลการทดสอบสมมติฐานทุกด้านไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐาน 3) แนวทางการพัฒนา คือ ภาวะผู้นำตามหลักสัปปริสธรรมของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนากลาง จังหวัดหนองบัวลำภู คือ พระสังฆาธิการควรเอาพระศาสนารอดโดยเฉพาะยุคปัจจุบันนี้ถือว่าเป็นเรื่องใหญ่ มีการแทรกแซงผ่านต่างศาสนาเป็นผู้กำหนดทิศทางที่ควรจะเป็นให้ศาสนาพุทธ ถ้าเรานำหลักการปฏิบัติตนตามหลักสัปปริสธรรมมาใช้ในการคณะสงฆ์ให้มากๆ จะทำให้วัดและศาสนาพุทธเจริญรุ่งเรือง

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำ, หลักสัปปริสธรรมของพระสังฆาธิการ

* Received 3 November 2020; Revised 15 December 2020; Accepted 7 January 2021

Abstract

The objectives of the research were 1) to study Sappurisdhamma-based leadership of ecclesiastical authoritative in Na Klang District, Nong Bualamphu Province, 2) to compare behavior of leadership to Sappurisdhamma-based of ecclesiastical authoritative in Na Klang District, Nong Bualamphu Province, 3) to study recommendations on administration of Sappurisdhamma-based leadership of ecclesiastical authoritative in Na Klang District, Nong Bualamphu Province. This study was a mixed method research. Data were collected using Sampling 196, and in-depth interviews with 5 key informants.

The research results were as follows. 1) Sappurisdhamma-based leadership of ecclesiastical authoritative in Na Klang District, Nong Bualamphu Province, was found to be overall at a high level. 2) Hypothesis tests were not different. So reject the hypothesis. 3) The development of Sappurisdhamma-based leadership of ecclesiastical authoritative in Na Klang District, Nong Bualamphu Province is the sangha should take the religion survive, especially today is considered a big deal. There is an interference through different religions as to the direction that should be given to Buddhism. If we apply the principle of austerities to the church. Will make temples and Buddhist prosperity.

Keywords: Leadership, Administration, Sappurisdhamma of Ecclesiastical

บทนำ

ปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันแล้วว่า ในการบริหารงานขององค์กรนั้นผู้นำ (Leader) เป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างยิ่งประการหนึ่งต่อความสำเร็จขององค์กรนั้นๆ ทั้งนี้เพราะผู้นำมีภาระหน้าที่และความรับผิดชอบโดยตรง ที่จะต้องทำการวางแผน สั่งการ ดูแลและควบคุมให้บุคลากรขององค์กรสามารถปฏิบัติงานต่างๆ ให้ประสบความสำเร็จ ปัญหาที่เป็นที่สนใจของนักวิชาการและบุคคลทั่วไปอยู่ตรงที่ว่า ผู้นำจะต้องทำอย่างไรหรือมีวิธีการนำอย่างไร จึงทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาหรือผู้ตาม เกิดความผูกพันกับงานแล้ว ทดมความสามารถและพยายามที่จะทำงานสำเร็จด้วยความเต็มใจในการปฏิบัติงานให้สำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ขององค์กร (วิโรจน์ สารรัตนะ, 2545)

ภาวะผู้นำหรือความเป็นผู้นำ (leadership) นั้น เป็นกระบวนการที่ผู้บริหารจะให้ มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของผู้อื่น ปัจจัยที่สำคัญอย่างหนึ่งแห่งความสำเร็จของการทำหน้าที่

ผู้นำ คือ การเป็นผู้ประกอบด้วยคุณสมบัติที่เหมาะสม มีความสามารถในการปรับเปลี่ยนความต้องการของคน ซึ่งความต้องการเป็นตัวกำหนดเป้าหมายและทิศทางในการตัดสินใจ ถ้าเปลี่ยนความต้องการของคนได้ ก็เปลี่ยนตัวของคนนั้นได้ ผู้นำที่ดีจะช่วยให้คนพัฒนาความต้องการของตน ทั้งในการปรับเปลี่ยนทัศนคติของบุคคลให้มีความต้องการที่ถูกต้องดีงามและให้หมู่ชนมีการประสานความร่วมมือเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เพราะการพัฒนาความต้องการเป็นการพัฒนาความสุขของคน เพราะความสุข เกิดจากการสนองความต้องการ ถ้าหากเปลี่ยนความต้องการได้ ก็เปลี่ยนวิธีการหาความสุขของเขาได้ด้วย เมื่อทำอะไรตรงกับความต้องการ ก็ทำให้เขาสนใจและมีความสุขคนก็จะร่วมมือทำอย่างเป็นไปเองโดยประสานกลมกลืนและเต็มใจจะหาทางทำให้สำเร็จ จึงพร้อมที่จะทำและทำได้ง่าย แต่ในทางตรงกันข้าม ถ้าผู้นำกระทำการที่ฝืนความต้องการของคน ทั้งสองฝ่ายก็เลยไม่มีความสุขและสิ่งที่ทำก็ยากจะสำเร็จ

นักบริหารต้องรู้จักความเด่นและความด้อยของตนเอง การรู้ความเด่นก็เพื่อการทำงานที่เหมาะสมกับความสามารถของตน ตามปกตินักบริหารมักมองเห็นความผิดพลาดของลูกน้องได้ง่าย แต่มองข้ามความผิดพลาดของตน ดังพุทธพจน์ว่า “ความผิดพลาดของคนอื่นเห็นได้ง่าย แต่ความผิดพลาดของตนเองนั้นเห็นได้ยาก” เมื่อนักบริหารทำงานผิดพลาดลูกน้อง ไม่กล้าบอกหรือแนะนำ ดังนั้นนักบริหารต้องหัดมองตนและดัดเตือนตนเอง สมดังพุทธพจน์ว่า “อตตนา โจทยตตานิ จงเตือนตนด้วยตน” เช่น ถ้านักบริหารสั่งการหลายๆ ครั้งแต่ลูกน้อง ไม่เข้าใจนักบริหารก็อย่าตำหนิลูกน้องว่าโง่เง่า เพราะบางทีเราเองอาจสั่งการไม่ชัดเจนก็เป็นได้ ดังภาษิตอุทานธรรมที่ว่า

“ถ้าพูดไปเขาไม่รู้อย่าว่าเขา ว่าโง่เง่ามเงอะเซอะหนักหนา
ตัวของเราทำไม่ไมโครธา ว่าพูดจาให้เขาไม่เข้าใจ”

การที่นักบริหารมองไม่เห็นความผิดพลาดของตนเองนั้นเป็นเรื่องธรรมดา เพราะวันหนึ่ง ๆ ดวงตาของเรามีไว้สำหรับมองด้านนอกมันไม่ได้มองตัวเราเองเวลาคนอื่นทำผิดพลาด เราจะมองเห็นทันที แต่เวลาตัวเราทำผิดพลาดเองกลับมองไม่เห็น ดังนั้น เพื่อสำรวจตนเองนักบริหารต้องหัดมองด้านในคือ เจริญวิปัสสนาเป็นการมองตนในตนเอง วิปัสสนากรรมฐานเน้นเรื่อง การเจริญสติ พิจารณากาย เวทนา จิตและธรรมหรือความดีความชั่วในใจของเราเอง” พระไตรปิฎกได้กล่าวถึงคุณสมบัติของ “ผู้นำ” ดังมีคาถาพุทธศาสนสุภาษิตแสดงความเป็นผู้นำว่า “เมื่อฝูงโคควายขามน้ำ ถ้าโคจำฝูงไปคด โคหมดทั้งฝูงนั้นก็ไปคดตามกัน เพราะมีผู้นำไปคด ฉันทไฉน หมู่มนุษย์ก็ฉันทนั้น บุคคลผู้ใด ใดรับสมมติให้เป็นใหญ่หากบุคคลผู้นั้นมีความประพฤติไม่เป็นธรรม หมู่ประชาชนนอกนั้นก็ประพฤติก่อเสียหาย แวันแคว้นทั้งหมดก็จะยากเข็ญ หากผู้ปกครองเป็นผู้ไร้ธรรม” “เมื่อฝูงโคควายขามน้ำ ถ้าโคจำฝูงไปตรง โคหมดทั้งฝูงนั้นก็ไปตรงตามกัน เพราะมีผู้นำที่ไปตรง ฉันทไฉน หมู่มนุษย์ ก็ฉันทนั้น บุคคลผู้ใดได้รับสมมติให้เป็นใหญ่ หากบุคคล ผู้นั้นประพฤติชอบธรรม หมู่ประชาชนนอกนั้นก็พลอยดำเนินตาม ทั้งแวันแคว้นก็จะอยู่เป็นสุข หากผู้ปกครองตั้งอยู่ในธรรม”

พุทธพจน์นี้ แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของผู้ที่มีต่อความอยู่รอด และสวัสดิภาพ เพื่อให้การพัฒนาองค์การและการดำเนินชีวิตของกลุ่มบุคคลในสังคมมีความยั่งยืน และสันติสงบสุขของสังคมและประเทศชาติ โดยผู้นำจะต้องมีคุณธรรมและจริยธรรมที่ดีหากผู้นำขาดซึ่งคุณธรรมและจริยธรรมแล้ว ย่อมทำให้ผู้นั้นขาดความชอบธรรมในการทำหน้าที่ในองค์การนั้นต่อไป ทั้งนี้เนื่องจากคุณธรรมและจริยธรรม ถือเป็นคุณสมบัติที่สำคัญของผู้นำ ที่ทำให้ได้รับการยอมรับ ความเชื่อถือตลอดจนการนับถือจากบุคคลต่างๆ ทั้งในองค์การและสังคมทั่วไป

การขาดคุณธรรมและจริยธรรมของผู้นำ ย่อมทำให้ผู้นำไม่เป็นที่ยอมรับต่อบุคคลทั่วไป ซึ่งย่อมส่งผลกระทบต่อหลักการบริหารงานและภาพลักษณ์ขององค์การ

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการที่จะศึกษาภาวะผู้นำตามหลักสัปปริสธรรมของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอตากกลาง จังหวัดหนองบัวลำภู มีอยู่ 7 ประการ ได้แก่ ภาวะผู้นำด้านธัมมัญญตา เป็นผู้ที่มีหลักยึดหลักการ ภาวะผู้นำด้านอรรถัญญตา เป็นผู้ที่มีรู้จักผล ภาวะผู้นำด้านอัตตัญญตา เป็นผู้ที่มีรู้จักตนอยู่เสมอ ภาวะผู้นำด้านมัตตัญญตา ที่เป็นผู้ที่มีรู้จักประมาณ รู้จักความพอดี ภาวะผู้นำด้านกาลัญญตา เป็นผู้ที่มีความสามารถในการบริหารเวลาอย่างมีประสิทธิภาพ ภาวะผู้นำด้านปริสัญญตา เป็นผู้ที่มีรู้จักชุมชน และสังคม และภาวะผู้นำบุคลปโรปริญญตา เป็นผู้ที่มีรู้จักบุคคล เพื่อสามารถนำความรู้เกี่ยวกับภาวะของผู้นำนั้นมาประยุกต์ใช้ในสังคมไทยปัจจุบันและเป็นบรรทัดฐานในการกำหนดคุณสมบัติของผู้นำที่ดีในอนาคตได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำตามหลักสัปปริสธรรมของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอตากกลาง จังหวัดหนองบัวลำภู
2. เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำตามหลักสัปปริสธรรมของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอตากกลาง จังหวัดหนองบัวลำภู
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับภาวะผู้นำตามหลักสัปปริสธรรมของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอตากกลาง จังหวัดหนองบัวลำภู

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร (Population) ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ พระสังฆาธิการ ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอตากกลาง จังหวัดหนองบัวลำภู จำนวน 256 รูป

กลุ่มตัวอย่าง (Sampling) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ พระสังฆาธิการ ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอตากกลาง จังหวัดหนองบัวลำภู จำนวน 150 รูป

เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล

เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำตามหลักสัปปุริสธรรมของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนากลาง จังหวัดหนองบัวลำภู จากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย และสรุปเป็นคำนิยามศัพท์ในการวิจัย
3. สร้างแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์จากกรอบเนื้อหาในคำนิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย
4. นำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้ว นำเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญ ทำการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา
5. เมื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเรียบร้อยแล้ว จึงนำไปทดลองใช้กับหน่วยการวัดที่มีประชากรในการวิจัย แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่น
6. หากพบว่า แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์มีความเชื่อมั่นแล้ว จึงนำไปทดลองใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่างเป้าหมายต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลมีดังนี้

- 1.1 ใช้สถิติจำนวน (Frequency) และร้อยละ (Percentage) อธิบายปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการนำเสนอเป็นตารางประกอบการบรรยายผล
- 1.2 ใช้สถิติวิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ใช้ อธิบายภาวะผู้นำตามหลักสัปปุริสธรรมของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนากลาง จังหวัดหนองบัวลำภู นำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยาย
- 1.3 การทดสอบสถิติทดสอบสมมติฐานความแปรปรวนทางเดียว (One way ANOVA) โดยใช้สถิติทดสอบเอฟ (F-test) เมื่อพบความแตกต่างจะทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe')

2. การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมภาษณ์

การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท และประมวลผลเข้าด้วยกัน รวมทั้งใช้แนวคิดจากเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาสนับสนุนในการวิเคราะห์เพื่อให้เห็นภาพรวม

ผลการวิจัย

1) ภาวะผู้นำตามหลักสัปปุริสธรรมของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนากลาง จังหวัดหนองบัวลำภูโดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าคะแนนเฉลี่ยภาวะผู้นำตามหลักสัปปุริสธรรมของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนากลาง จังหวัดหนองบัวลำภูจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านอัตถัญญา ด้านปริสัญญตา ด้านอัตตัญญา ด้านธัมมัญญา บุคคลบโรปรัญญา ด้านมัตตัญญา และ ด้านกาลัญญา ตามลำดับ

2) ผลการทดสอบสมมติฐานภาวะผู้นำตามหลักสัปปุริสธรรมของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนากลาง จังหวัดหนองบัวลำภู จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

พระสังฆาธิการที่มีพรรษาต่างกัน มีภาวะผู้นำตามหลักสัปปุริสธรรมของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนากลาง จังหวัดหนองบัวลำภู แตกต่างกัน โดยรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐาน

พระสังฆาธิการที่มีตำแหน่งพระสังฆาธิการต่างกัน มีภาวะผู้นำตามหลักสัปปุริสธรรมของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนากลาง จังหวัดหนองบัวลำภู โดยรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐาน

พระสังฆาธิการที่มีวุฒิการศึกษาทางธรรมต่างกัน มีภาวะผู้นำตามหลักสัปปุริสธรรมของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนากลาง จังหวัดหนองบัวลำภู โดยรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐาน

พระสังฆาธิการที่มีวุฒิการศึกษาแผนกบาลีต่างกัน มีภาวะผู้นำตามหลักสัปปุริสธรรมของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนากลาง จังหวัดหนองบัวลำภู โดยรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐาน

พระสังฆาธิการที่มีประสบการณ์การปฏิบัติหน้าที่ต่างกัน มีภาวะผู้นำตามหลักสัปปุริสธรรมของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนากลาง จังหวัดหนองบัวลำภู โดยรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐาน

3) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับภาวะผู้นำตามหลักสัปปุริสธรรมของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนากลาง จังหวัดหนองบัวลำภู คือ พระสังฆาธิการควรเอาพระศาสนารอดโดยเฉพาะยุคปัจจุบันนี้ถือว่าเป็นเรื่องใหญ่ มีการแทรกแซงผ่านต่างศาสนาเป็นผู้กำหนดทิศทางที่ควรจะเป็นให้ศาสนาพุทธ ถ้าเรานำหลักการปฏิบัติตนตามหลักสัปปุริสสมาใช้ในการคณะสงฆ์ให้มากๆ จะทำให้วัดและศาสนาพุทธเจริญรุ่งเรือง

จากผลการวิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำตามหลักสัปปุริสธรรมของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนากลาง จังหวัดหนองบัวลำภู” ผู้วิจัยพบประเด็นของผลการวิจัยที่สามารถนำมาเสนอเพื่อทำการอภิปรายและประกอบแนวคิดทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังรายละเอียดต่อไปนี้

พบว่า ภาวะผู้นำตามหลักสัปปุริสธรรมของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนากลาง จังหวัดหนองบัวลำภูโดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าคะแนนเฉลี่ยภาวะผู้นำตามหลักสัปปุริสธรรมของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนากลาง จังหวัดหนองบัวลำภูจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านอรรถธัญญา ด้านปริสัณญา ด้านอรรถธัญญา ด้านอัมมัญญา ปุคคัลโปปรัญญา ด้านมัตตัญญา และ ด้านกาลัญญา ซึ่งสอดคล้องกับ อรุณช โพธิมพ์ (2556) ได้ ทำการวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น ในภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ในรายด้านพบว่าทุกด้านมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านอรรถธัญญา ด้านปริสัณญา ด้านกาลัญญา ด้านปุคคัลโปปรัญญา ด้านมัตตัญญา ด้านอัมมัญญา และ ด้านอรรถธัญญา การเปรียบเทียบภาวะผู้นำตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญ จังหวัดขอนแก่นตามความคิดเห็นของบุคลากร โดยจำแนกตามสถานภาพและประสบการณ์ พบว่า มีระดับความคิดเห็นในภาพรวมและรายด้านทุกด้านมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 จึงสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ แนวทางส่งเสริมภาวะผู้นำตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญ จังหวัดขอนแก่น ผู้บริหารควรนำหลักสัปปุริสธรรม 7 มาประยุกต์ใช้ในการบริหารโรงเรียนและส่งเสริมให้มีการปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม เพื่อที่จะทำให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในองค์กรการศึกษายิ่งขึ้น อีกทั้งยังสอดคล้องกับ พระครูอุทัยกิจพิพัฒน์ (วิรัตน์ สุขอินทร์, 2554) ได้ศึกษาภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการจังหวัดอุทัยธานีตามหลักสัปปุริสธรรม 7 การวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการจังหวัดอุทัยธานีตามหลักสัปปุริสธรรม 7 (2) เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการจังหวัดอุทัยธานีตามหลักสัปปุริสธรรม 7 โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล (3) เพื่อเสนอแนะแนวทางการเป็นผู้นำตามหลักสัปปุริสธรรม 7 งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ พระสังฆาธิการในจังหวัดอุทัยธานี จำนวน 170 รูป ซึ่งใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการและมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับและแบบสอบถามปลายเปิด ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง โดยมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .9784 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ สถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วน

เบี่ยงเบนมาตรฐาน เปรียบเทียบโดยการทดสอบสมมติฐานโดยการทดสอบค่าที (t-test) และค่าเอฟ (F-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) และทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD)

ผลการศึกษาวิจัย ภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการจังหวัดอุทัยธานีตามหลักสัปปุริสธรรมโดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงจากมากไปหาน้อยตามค่าเฉลี่ย สรุปได้คือ ด้านปริสัญญุตตา ด้านอัตตัญญุตตา ด้านอรรถัญญุตตา ด้านบุคคลปโรปริญญุตตา ด้านธัมมัญญุตตา ด้านมัตตัญญุตตา และด้านกาลัญญุตตา การเปรียบเทียบภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการจังหวัดอุทัยธานี ตามหลักสัปปุริสธรรม โดยรวมปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ทั้งหมด กล่าวคือ พรธรรมาตำแหน่ง การศึกษานักธรรม การศึกษาบาลี ประสบการณ์การปฏิบัติงาน แนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักสัปปุริสธรรมของพระสังฆาธิการจังหวัดอุทัยธานี คือ พระสังฆาธิการควรนำหลักสัปปุริสธรรมทั้ง 7 มาประยุกต์ใช้ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ และส่งเสริมให้มีการปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม จะทำให้การบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดอุทัยธานี เกิดเอกภาพและประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- 1.1 ให้พระสังฆาธิการมีลักษณะเป็นมิตรภาพกับทุกคน เป็นผู้ที่สามารถเข้าใกล้กันได้
- 1.2 ให้พระสังฆาธิการมีความเชื่อมั่นและให้ความไว้วางใจผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างเต็มที่
- 1.3 ให้พระสังฆาธิการตั้งเป้าหมายที่ท้าทายสำหรับผู้ใต้บังคับบัญชา เน้นความสำคัญไปที่ความเป็นเลิศในการปฏิบัติงานและปรับปรุงงานอย่างต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

- 2.1 ควรกำหนดเป้าหมายและแนวทางในการปฏิบัติเรียกร้องให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติตามกฎเกณฑ์และระเบียบต่างๆ
- 2.2 ควรมุ่งเน้นการเป็นผู้นำที่ให้ความสำคัญกับการบริหารงานทางการคณะสงฆ์ให้ครอบคลุมทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ การปกครอง การศาสนศึกษา การเผยแผ่ การสาธารณูปการ การศึกษาสงเคราะห์และการสาธารณสงเคราะห์ ซึ่งจะเป็นผลดีต่อปฏิบัติตนและสร้างศรัทธาให้แก่พุทธบริษัททั้ง 4
- 2.3 ควรเปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชาได้แสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในการร่วมแก้ไขปัญหาอย่างเต็มความสามารถ

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ในการวิจัยครั้งต่อไปควรใช้หลักพุทธธรรมอื่นที่เกี่ยวข้องกับภาวะของพระสังฆาธิการ เช่น กุศลกรรมบถ 10 สาราณียธรรม พรหมวิหาร 4 สังคหวัตถุ 4 เป็นต้น เพื่อส่งเสริมให้เจ้ามีหลักในการปฏิบัติตนและปฏิบัติงานได้ดียิ่งขึ้น

3.2 ในการวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักพุทธธรรมกับหลักการปฏิบัติตนและปฏิบัติงานให้เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน

3.3 ในการวิจัยครั้งต่อไปควรนำผลการวิจัยที่ได้ไปประยุกต์ในองค์กร หน่วยงานภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง เช่น ภายใต้โครงการ บ้าน วัด โรงเรียน (บวร) เพื่อจะได้พิจารณาผลสัมฤทธิ์ภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

เอกสารอ้างอิง

วิโรจน์ สารรัตนะ. (2545). การบริหาร หลักการ ทฤษฎี ประเด็นทางการศึกษาและบทวิเคราะห์ห้องค้การศึกษาไทย. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: พิมพ์พิสุทธ์.

อรนุช โชติพิมพ์. (2556). ภาวะผู้นำของผู้บริหารตามหลักสัปบุริสธรรม 7 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น. ใน ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระครูอุทัยกิจพิพัฒน์ (วิรัตน์ สุขอินทร์). (2554). การศึกษาภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการจังหวัดอุทัยธานีตามหลักสัปบุริสธรรม 7. ใน วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.